

אריאל זינדר

הערת שוליים לביט של יניי

"ראיתי את המוחות הטובים ביותר של הדור..."

היפים, ראשי־שרפים, נכספים אל החיבור העתיק והשמימי עם הדינאמו
הכוכבי שבין בוכנות הלילה"

[מתוך "לילה"]

"לילה" נכתבה במשהו מן הקצב של התפילה היהודית - מזמורים
שנכתבו על ידי נביאי המקרא. זה מה שהיא אמורה לייצג: לילה של
נביאים בערבה. דור הביט כולו - אם הוא משהו בכלל - הוא בדיוק זה:
נביאים שמייללים בערבה כנגד ציביליזציה משוגעת"

אלן גינזברג

עוד הרבה לפני מסעות האל. אס. די של אלן גינזברג בערכות ניו־יורק, היה משורר שחי
לא רחוק מכאן שידע דבר או שניים על הכיסופים אל הדינאמו השמימי שבוקע מתוך
האפלה. אנחנו מכירים אותו כ"יניי": ביטניק עברי, ראש־שרף, ככל הנראה בן המאה
השישית לספירה. מתוך הקושי הגדול של יהודי ארץ ישראל מול הציביליזציה הביזנטית
הדורסנית, הוא כתב פיוטים שהייתה בהם לילה לגאולה ולפורקן. שניים מהם מובאים
כאן: פיוטים שהיו חלק ממערכות שיריות גדולות שנקראו "קרובות", שנאמרו על־ידי
החזן בתפילת השבת. כל קרובה נכתבה לשבת מסוימת, בהתאם לקריאת התורה. במקרה
זה מדובר על השבת בה קראו את סיומו של סיפור המבול (בראשית ח'), ושבת אחרת בה
קראו את סיפור הברית בין הבתרים (בראשית ט"ו).

ה"ביט" של יניי משמש, בדיוק כמו אצל הקולגה מניו־ג'רזי, בשני מובנים: כמבנה
קצבי של אלתור ג'זי מאורגן למחצה; וגם כנקודת מוצא של משורר מובס (beat) שמנסה
בכוח המילים להגיע למצב נעלה יותר של קיום ותודעה. בפיוטים האלה, למשל, הוא
מתחיל בפסוקים שאומר אלוהים לאברהם ולנוח, ומשתמש בהם כסטנדרט שאפשר

לאלתר עליו לפי סדר הא"ב. מרגע לרגע, משורה לשורה, הקצב הולך ותופס תאוצה, והקול מן הפסוקים הופך להיות קול של אדם ושל קהילה שאומרים לעצמם: "אל תזחל - אנוכי זרועך!" "או "צא מנהייה לנהורה!".

ואם אתם לא מאמינים, נסו לקרוא את השיר בקול רם, כמה פעמים, באמצע הלילה, בערבה.

הערה:

הפיוטים הועתקו ממהדורתו של מ.צ. רבינוביץ' מחזור פיוטי יגיי לתורה ולמועדים (א), עמודים 98, 141.

כל שגיאה בהקלדה או בביאור היא באחריות מערכת "כתובת" ולא של המהדיר המקורי.